

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์การบริโภคปัจจัย ๔ เพื่อสนับสนุน
การบรรลุนิพพาน ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ผู้วิจัย : พระวีรชน อุตตโร (ชัชวาลย์)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระเมธีสุตตากรณีย์, ดร. ป.ธ.๘, พ.ม., M.A., Ph.D.

: ดร.เสรี ศรีงาม, ป.ธ. ๔, พธ.บ., M.A., Ph.D.

: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ตันยะ, กศ.บ., กศ.ม., กศ.ด.

วันสำเร็จการศึกษา : ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริโภคปัจจัย ๔ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท บทบัญญัติเกี่ยวกับการบริโภคปัจจัย ๔ และการบริโภคปัจจัย ๔ สามารถสนับสนุนให้เกิดการบรรลุนิพพาน โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า การบริโภคปัจจัย ๔ ในพระพุทธศาสนา คือ การใช้สอยผ้าจีวร กิน ดื่ม อาหารบิณฑบาต ใช้สอยที่อาศัยเสนาสนะ และใช้ยารักษาโรค ตามหลักธรรมวินัย เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตพรหมจรรย์ ไม่เป็นไปเพื่อสนองกิเลสตัณหาความอยาก จึงเป็นไปอย่างสันโดษ ไม่ฟุ้งเฟ้อ

บทบัญญัติเกี่ยวกับการบริโภคปัจจัย ๔ ในพระพุทธศาสนาปรากฏอยู่ในพระวินัยปิฎก ทรงอนุญาตไตรจีวรและผ้าอื่นๆ เท่าที่จำเป็นสำหรับนุ่งห่มปกปิดร่างกาย ทรงบัญญัติการบิณฑบาตและข้อวัตรเกี่ยวกับการบริโภคอย่างผู้มีมารยาทที่ดีในสังคม ทรงอนุญาตเสนาสนะที่สงบสงัดบนพื้นฐานที่มักน้อยสันโดษรบกวนผู้อื่นน้อยและใช้ประโยชน์ได้สูงสุด และทรงอนุญาตคิลานเภสัชเฉพาะที่จำเป็นแก่การรักษาโรคที่เกิดขึ้นเท่านั้น

การบริโภคปัจจัย ๔ เพื่อสนับสนุนการบรรลุนิพพานในพระพุทธศาสนา ได้แก่ เมื่อรับปัจจัย ๔ มา ก็พิจารณาโดยความเป็นธาตุเท่านั้น ขณะบริโภคใช้สอยก็พิจารณาใช้สอยอย่างมีสติรู้คุณค่าแท้ของปัจจัยนั้นๆ และเมื่อใช้สอยแล้วก็พิจารณาถึงความจำเป็นที่ต้องบริโภคใช้สอย เพื่อไม่ให้เกิดความประมาทในกาลทั้ง ๓ นอกจากนี้ยังมีวิธีการปฏิบัติที่เป็น

การจัดเถาภิเษกเพิ่มเติมในชุดงว๊ต ในส่วนที่เกี่ยวกับการบริโภคจีวร การบริโภคบิณฑบาต และการบริโภคเสนาสนะตามสมควร การบริโภคบิณฑบาตควรใช้หลักโภชนมัตตัญญูตาเลือกโภชนะสัปปายะและเจริญอาหารเรปฏิกุลสัญญาจะสนับสนุนการบรรลुธรรมได้เป็นอย่างดี การบริโภคเสนาสนะควรพิจารณาเลือกเสนาสนะสัปปายะจะสนับสนุนการบรรลุธรรมได้ และการบริโภคคิลานเภสัชที่ควบคู่กับการใช้ธรรมโอสธจะเกื้อกูลสนับสนุนแก่การบรรลุธรรมในพระพุทธศาสนาได้

Thesis title : Analytical Study of the Consumption of Four Requisites to Support Dhamma Realisation in Theravada Buddhism

Researcher : PhraVeerachon Uttaro (Chatchawan)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: PhraMedhisutabhorn, Pali IX, Cer.Dep.Ed., M.A., Ph.D.

: Dr. Sareesri-ngam, Pali IV, M.A., Ph.D.

: Assist. Prof. Dr.Somboon Tanya, B.Ed., M.Ed., Ed.D.

Date of Graduation : 6 February 2013

Abstract

The objective of this thesis was to study the consumption of four factors in Theravada Buddhism, the provisions of the consumption of four factors, and the consumption of four factors to support the realization of Dhamma by the analytical study of the documentary research.

This study is found that four factors in Theravada Buddhism refer to food, clothes, dwelling, and medicine, based on Buddhist monastic disciplines, necessary to meet the basic needs and contentment of a sublime life, and not to satisfy the craving defilements and extravagant life.

Provisions related to the consumption of the four factors as listed in Vinayapitaka include the allowance of three yellow robes and other clothes fabrics necessary to cover the human body, the allowance of food or alms, the allowance of ethical principles for good manners and moral conduct in society, the allowance of proper dwelling for quiet and peaceful solitude on a modest, less noise, and most beneficial basis, and the allowance of medicine necessary for the treatment of immediate diseases.

Consumption of the four factors or requisites to support the realization of Dhamma in Buddhism refers to the consumption of those factors with conscious mind, considering them as just elements, understanding their values and necessities, without being careless in three dimensions of time: past, present, and future. In addition, there are certain principles and practices in Dutangkawatra involving limiting or eradicating defilements, on the consumption of clothes,

food or alms, and proper dwelling, that is, the consumption of food or alms should observe the Principle of Moderation or Bhocanemattanyuta by choosing proper diet and being conscious of what is being consumed, the consumption of dwelling should be based on quietness and solitude, and the consumption of medicine should be accompanied by the use of Dhamma as medicine, in order to support or facilitate the realization of Dhamma in Theravada Buddhism.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากคณาจารย์และผู้มีพระคุณทั้งหลาย ผู้วิจัยขอจารึกนามให้ปรากฏเพื่อเป็นเกียรติ ดังต่อไปนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระธรรมวรนายก เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ขอบพระคุณพระเมธีสุตาภรณ์,ดร. ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณ ดร. เสรี ศรีงาม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ดันยะ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ดูแลเอาใจใส่ให้คำปรึกษาเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และมีส่วนสำคัญกับความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระครูภัทรธรรมากร (หลวงพ่อบุญเลื่อน กิตฺติภฺโท) พระมหาสุเนตร สุเนตฺโต พระอาจารย์สอนวิปัสสนากัมมัฏฐาน พระมหาประกอบ ปภงฺกโร ผู้อำนวยการสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐาน วัดสะแกแสง พระอาจารย์ให้คำปรึกษาด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติกัมมัฏฐาน

ขอกราบขอบพระคุณพระมหาจิตติภัทร อจลธมฺโม,ดร. ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำการจัดทำโครงร่างในเบื้องต้น และกราบขอบคุณอาจารย์ประจำศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมาทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้คำปรึกษาด้านวิชาการซึ่งเป็นประโยชน์และมีส่วนสำคัญในการทำงานวิจัยฉบับนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ธุรการศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ที่อำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาอยู่ที่นี้ และขอขอบคุณเพื่อนนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ จึงทำให้ผู้วิชาสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

อานิสงส์ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชาและบิดามารดา อุปัชฌาย์ ครูอาจารย์หมู่ญาติทั้งหลาย ตลอดจนสัตว์โลกทุกหมู่เหล่า ขอให้ทุกท่านมีสติปัญญากล้าหาญที่จะสมาทานเอาพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้ามาประพฤติปฏิบัติ และขอให้ทุกท่านมีส่วนแห่งธรรมของพระศาสดาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้บรรลुธรรมในพระพุทธศาสนา คือ มรรคผลนิพพาน ด้วยกันทุกท่านเทอญ

พระวีรชน อุตุตโร(ชัชวาลย์)
วันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	น
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๖
๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ	๖
บทที่ ๒ การบริโภคน้ำจิ้ม ๔ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท	๘
๒.๑ ความหมายของการบริโภคน้ำจิ้ม ๔	๘
๒.๑.๑ ความหมายของการบริโภค	๘
๒.๑.๒ ความหมายของน้ำจิ้ม ๔	๙
๒.๑.๓ ความหมายของการบริโภคจีวร	๑๑
๒.๑.๔ ความหมายของการบริโภคบิณฑบาต	๑๓
๒.๑.๕ ความหมายของการบริโภคเสนาสนะ	๑๕
๒.๑.๖ ความหมายของการบริโภคคิลานเภสัช	๑๖
๒.๑.๗ ความหมายของการบริโภค ๔	๑๗

เรื่อง	หน้า
๓.๓.๒ บทบัญญัติเกี่ยวกับเสนาสนะในเสนาสนวัตร	๖๖
๓.๓.๓ บทบัญญัติเกี่ยวกับเสนาสนะในสังฆาติเสตสิกขาบท	๖๘
๓.๓.๔ บทบัญญัติเกี่ยวกับเสนาสนะในปาจิตติยสิกขาบท	๖๘
๓.๔ บทบัญญัติเกี่ยวกับการบริโภคนิเวศ	๗๐
๓.๔.๑ บทบัญญัติเกี่ยวกับนิเวศในนิเวศชั้นแรก	๗๐
๓.๔.๒ บทบัญญัติเกี่ยวกับนิเวศในนิเวศชั้นปาจิตติยสิกขาบท	๗๓
บทที่ ๔ การบริโภคนิเวศ ๔ เพื่อสนับสนุนการบรรลุนิเวศ	๗๓
๔.๑ ความหมายและลำดับขั้นของการบรรลุนิเวศ	๗๓
๔.๑.๑ ความหมายของการบรรลุนิเวศ	๗๓
๔.๑.๒ ลำดับขั้นของการบรรลุนิเวศ	๗๔
๔.๒ องค์ประกอบของการบรรลุนิเวศ	๘๔
๔.๓ การเจริญภาวนาเพื่อการเข้าถึงการบรรลุนิเวศ	๘๕
๔.๓.๑ กิจเบื้องต้นแห่งการเจริญภาวนา	๘๕
๔.๓.๒ รูปแบบวิธีการเจริญภาวนาเพื่อการเข้าถึงการบรรลุนิเวศ	๘๗
๔.๔ การบริโภคนิเวศ เพื่อสนับสนุนการบรรลุนิเวศ	๘๘
๔.๔.๑ การพิจารณานิเวศในปัจเจกสันนิสสิตศีล	๘๘
๔.๔.๒ การบริโภคนิเวศในรูปดวงจิต	๑๐๑
๔.๔.๒ กรณีตัวอย่างการบริโภคนิเวศเพื่อสนับสนุนการบรรลุนิเวศ	๑๐๕
๔.๕ การบริโภคนิเวศ เพื่อสนับสนุนการบรรลุนิเวศ	๑๑๑
๔.๕.๑ การพิจารณานิเวศในปัจเจกสันนิสสิตศีล	๑๑๑
๔.๕.๒ การบริโภคนิเวศในรูปดวงจิต	๑๑๔
๔.๕.๓ การบริโภคนิเวศตามหลักโภชนาณัตตัญญา	๑๒๐
๔.๕.๔ โภชนะที่เป็นสัปปายะสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม	๑๒๔
๔.๕.๕ การเจริญอาหารปฏิภาณสัญญา	๑๒๕

เรื่อง	หน้า
๔.๕.๖ กรณีตัวอย่างการบริโภคผิดพลาดเพื่อสนับสนุน	
การบรรลุลหธรรม	๑๒๗
๔.๖ การบริโภคเสนาสนะ เพื่อสนับสนุนการบรรลุลหธรรม	๑๒๘
๔.๖.๑ การพิจารณาเสนาสนะในปัจจัยสันนิสสติดศีล	๑๒๘
๔.๖.๒ การบริโภคเสนาสนะในธุดงค์วัตร	๑๓๑
๔.๖.๓ เสนาสนะสัปปายะแก่สำหรับปฏิบัติธรรม	๑๓๕
๔.๖.๔ กรณีตัวอย่างการบริโภคเสนาสนะเพื่อสนับสนุน	
การบรรลุลหธรรม	๑๔๕
๔.๗ การบริโภคคิลานเภสัช เพื่อสนับสนุนการบรรลุลหธรรม	๑๕๑
๔.๗.๑ การพิจารณาคิลานเภสัชในปัจจัยสันนิสสติดศีล	๑๕๑
๔.๗.๒ การบริโภคคิลานเภสัชและธรรมโอสธเพื่อสนับสนุน	
การบรรลุลหธรรม	๑๕๔
๔.๗.๒ กรณีตัวอย่างการบริโภคคิลานเภสัชเพื่อสนับสนุน	
การบรรลุลหธรรม	๑๖๒
๔.๘ สรุปการบริโภคปัจจัย ๔ เพื่อการบรรลุลหธรรม	๑๖๓
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	๑๖๘
๕.๑ สรุป	๑๖๘
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๗๔
บรรณานุกรม	๑๗๕
ประวัติผู้วิจัย	๑๗๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ รูปแบบการอ้างอิงจะขึ้นต้นด้วยอักษรย่อชื่อของคัมภีร์แล้วตามด้วย เล่ม / ชื่อ / หน้า ตามลำดับ เช่น วิ.มหา. (ไทย) ๒/๕๓๓/๖๑๕. วินัยปิฎก มหาวรรค ภาษาไทย เล่ม ๒ ชื่อ ๕๓๓ หน้า ๖๑๕ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ภิกขุณี	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	ภิกขุณีวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม.	(บาลี)	=	วินัยปิฎก	มหาวคคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.ม.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.จู.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	จูฬวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.ป.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	ปริวารวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกคคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวคคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.มู.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม.อุ.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปรปณณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.อุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปรปณณาสก	(ภาษาไทย)
ส.นิ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	นิทานวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ส.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวคคปาติ	(ภาษาบาลี)
ส.ส.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ม.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรคคคปาติ	(ภาษาบาลี)
ส.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
อง.เอกก.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	เอกกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.เอกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	เอกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทุก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตตรนิกาย	ทุกนิบาต	(ภาษาไทย)

อง.ติก.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตตก.	(บาลี)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สตตกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อง.สตตก.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อฏฐก.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.นวก.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	นวกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทสก.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.อุ.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อุทาน	(ภาษาไทย)
ขุ.สุ.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	สูตรนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.เถร.	(บาลี)	=	สูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เถรคาถาปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.เถร.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	เถรคาถา	(ภาษาไทย)
ขุ.ม.	(บาลี)	=	สูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิทฺเทสปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.ม.	(ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิทฺเทส	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.สง.	(ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	ธรรมสังคณี	(ภาษาไทย)
อภิ.วิ.	(บาลี)	=	อภิธรรมปิฎก	วิภังคปาติ	(ภาษาบาลี)
อภิ.วิ.	(ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	วิภังค์	(ภาษาไทย)
อภิ.ก.	(ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	กถาวัตถุ	(ภาษาไทย)
อภิ.ย.	(บาลี)	=	อภิธรรมปิฎก	ยมกปาติ	(ภาษาบาลี)
อภิ.ย.	(ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	ยมก	(ภาษาไทย)
อภิ.ป.	(บาลี)	=	อภิธรรมปิฎก	ปฏฐานปาติ	(ภาษาบาลี)
อภิ.ป.	(ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	ปฏฐาน	(ภาษาไทย)

ปกรณ์วิเสส

วิสุทฺธิ.	(ไทย)	=	วิสุทฺธิมรรคปกรณ์	(ภาษาไทย)
-----------	-------	---	-------------------	-----------

อรรถกถาพระวินัยปิฎก

วิ.มหา.อ.	(บาลี)	=	วินัยปิฎก	สมนฺตปาสาทิกา	มหาวิภังคอฏฐกถา	(ภาษาบาลี)
วิ.มหา.อ.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	สมนฺตปาสาทิกา	มหาวิภังคอรรถกถา	(ภาษาไทย)
วิ.ม.อ.	(บาลี)	=	วินัยปิฎก	สมนฺตปาสาทิกา	มหาวคฺคอฏฐกถา	(ภาษาบาลี)
วิ.ม.อ.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	สมนฺตปาสาทิกา	มหาวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)

วิ.จ.อ.	(บาลี)	=	วินยปิฎก	สมนตปาสาทิกา	จุฬาราคอฎฐกถา	(ภาษาบาลี)
วิ.จ.อ.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	สมันตปาสาทิกา	จุฬวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)
วิ.ป.อ.	(บาลี)	=	วินยปิฎก	สมนตปาสาทิกา	ปริวารวคฺคอฎฐกถา	(ภาษาบาลี)
วิ.ป.อ.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	สมันตปาสาทิกา	ปริวารวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)
กฺข.อ.	(บาลี)	=	กฺข.อ.วิคฺรณฺโณฎฐกถา			(ภาษาบาลี)

อรรถกถาพระสูตรตันตปิฎก

จ.จ.อ.	(บาลี)	=	จุฑทกนิกาย	ปรมตฺถโชติกา	จุฑทกปาฐอฎฐกถา	(ภาษาบาลี)
จ.จ.อ.	(ไทย)	=	จุฑทกนิกาย	ปรมัตถโชติกา	จุฑทกปาฐอรรถกถา	(ภาษาไทย)
จ.ธ.อ.	(บาลี)	=	จุฑทกนิกาย	ธมฺมปทอฎฐกถา		(ภาษาบาลี)
จ.ธ.อ.	(ไทย)	=	จุฑทกนิกาย	ธรรมบทอรรถกถา		(ภาษาไทย)

ฎีกาพระวินัยปิฎก

วชิร.ฎีกา	(บาลี)	=	วชิรพุทฺธิฎีกา			(ภาษาบาลี)
สารตฺถ.ฎีกา	(บาลี)	=	สารตฺถทีปนีฎีกา			(ภาษาบาลี)